

DU DANSKE LAND - OG VAND

SKIPPERBYEN DRAGØR

SKIPPERBYEN DRAGØR

Tekst og tilrettelæggelse: Frank Flemming Pedersen, FFP Kommunikation.

Danske Tursejlere siger tak for lån af foto til
Ib Aarmo, Guillaume Baviere, Astid Maria Rasmussen, Visitdragør m.fl.

Søfart, stokroser, sirlige småhuse og seværdig attraktion. Alt sammen rimer dette på "Dragør". Den lille idylliske havneby med den enestående beliggenhed ved Øresund på Amagers sydøstlige kyst.

Det første man lægger mærke til, når man anduver Dragør Havn er spiret på kirken, der rager godt op over de lave, gule huse, som byen er så kendt for. Inden fortøjningen er på plads ved man, at her er noget særligt at opleve. Atmosfæren er speciel for hele miljøet i og omkring havnen er unik, og findes ikke mange andre steder – om nogen- i kongeriget.

Dragør er formet af historien og afspejler den. Den gamle bys huse, smalle stæder

og gader, pladserne og den gamle havn har i det store hele bevaret sit udsende fra 1700-1800 tallet. Det var sejlskibenes tid, og Dragør var dengang en af Danmarks største og betydeligste sejlskibsbyer. Herfra stod skibene ud mod Østersøen og mod den store verden udenfor de danske farvande. Ja faktisk lå der her i middelalderen en af Europas største markedspladser med livlig handel og skibstrafik med Hansestæderne i Nord-europa.

Så der er en grund til, at her emmer af maritim historie. Og at byen og omgivelserne har taget form efter de mange mennesker og deres virke gennem tiderne. Og dog har det gamle Dragør bevaret

sit arkitektoniske udtryk fra 1700- og 1800-tallet, hvor skippere, styrmænd og matroser og de forskellige erhverv på land satte deres præg på søfartsbyen.

I dag er Dragør slet ikke på samme måde forbundet med havet. Turisterne sætter deres aftryk på miljøet i sæsonen og er med til at holde gang i restauranter og småbutikker. Tæt på byen ligger både seværdigheder og rekreative områder, der benyttes af mange, mange mennesker. Og vil man have en smagsprøve på storbylivet, så ligger Rådhuspladsen i København under en times bustur væk. Så der er nok af oplevelser, der venter på os, når vi lægger til i Skipperbyen Dragør. ■

SKIPPERBYEN DRAGØR

1

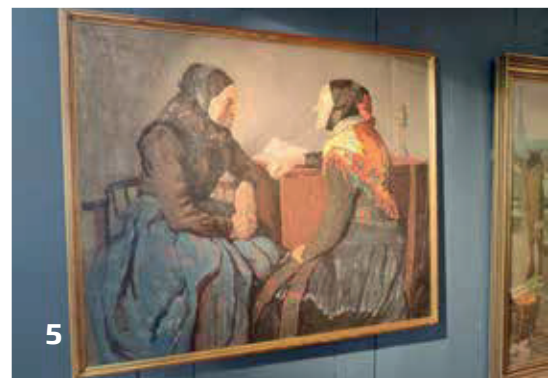
2

3

4

5

Turen fra det nordlige Øresund mod Dragør har været forrygende. Udsigten til land og trafikken til vands og i luften har holdt os godt beskæftiget. Nu ligger den pandekageflade Saltholm om bagbord, og ligeså gør Øresundsbroen, der forbinder os med vores svenske broderfolk. Vi er ved at nærme os vores destination, som vi har pænt store forventninger til, vil give os fuld plade på oplevelser og aktiviteter.

Vi finder uden besvær en god plads i Dragør Ny Havn (lystbådehavnen), som ligger tæt på den gamle havn, men dog er noget mere stille. Det er ikke fordi, vi ikke vil have liv omkring os, men her i sommerperioden er der bare meget af det i den turistattraktive gamle havn. Dragør Havn anløbes årligt af ca. 7.000 gæstebå-

de, som overnatter i havnen. Føj dertil et ukendt antal turistbusser, autocampere og andet rullende materiel fyldt med glade og forventningsfulde gæster, så har du nok et billede af livet på havnen og i byen.

Sidst på eftermiddagen er der ved at være fyldt godt op i havnen. En hel del svenske fritidssejlere har taget turen over Sundet, hvilket man godt kan forstå. For det er ikke uden grund at folk valfarter til den fine gamle kystby. Den gamle bykerne er blandt de bedst bevarede i Danmark. Ikke mindre end 76 fredede ejendomme samt 5 på havnen vidner om, at Dragør rummer en historie, der er værd at bevare og fortælle. De snævre gader og smalle gyder ligefrem inviterer til eventyr, og med lidt fantasi tilsat så kan man næsten fornemme, hvordan livet levedes her for 200-300 år siden.

De allerfleste huse her i den gamle bydel er gulkalkede med sprossede vinduer og med hvide gesimser. Soklen er sorttjæret og det røde opskalkede tag har hvidkalket rygning. For at fuldende idyllen så vokser stokroserne fint langs mange husfacader. Med den viden går vi til ro på båden overbeviste om, at morgendagens byrundtur bliver meget spændende.

PÅ OPDAGELSE

Morgenstunden i Dragør er dejlig fredfyldt, når man tager i betragtning, hvor mange sejlere, der ligger i havnen. Solen er for længst kommet på himlen, da vi indtager morgenmåltidet på agterdækket. Den står ikke på sild, selv om det havde været nok så passende taget i betragtning, at Dragør faktisk er kommet til magt og ære via middelalderens sildemarked og al den handel og kommer, der var i kølvandet herpå.

1) Dragørs ikoniske gule huse og stokroserne, 2) Den gamle havn med Lodsmuseet, 3) Toppede brosten i smalle stræder, 4) Badstuevælen, 5) Maleri fra Dragør Museum.

6

7

8

9

10

Vi har lavet os en lille liste over seværdigheder, som vi vil aflægge en visit. Vi lader os dog inspirere undervejs og tager en afstikker, hvis chancen byder sig.

STEJLEPLADSEN

Vi går mod den gamle havn, og undervejs kommer vi forbi Stejlepladsen, der af og til stadig er i brug. Fotografier fra omkring år 1900 viser betydelig større aktivitet ved Stejlepladsen end nu. Her reparerede og præparerede fiskerne deres garn ved at koge dem i tjære, hvorefter de blev hængt til tørre på stejlerækkerne.

KAPSELSTRÆDE

Ved siden af Stejlepladsen en hel lille by af småskure. Det er fiskerskure, der opstod omkring 1. verdenskrig, hvor de store sejlskibes tid ebbede ud. I stedet optog fiskerbådene nu Dragør Havn, og skure-

ne rummede deres grej. Skurbyen har en hovedgade, hvis uofficielle navn er "Kapselstræde". Et navneskilt i strædet bærer dog navnet, der skulle være opstået, fordi fiskerne lod kapslerne ligge, når de skulle have en velfortjent forfriskning efter fisketuren. Derved blev den lille vej efterhånden brolagt med kapsler.

DEN GAMLE LODSSTATION

Fra lang afstand så vi det høje tårn med det lille hus på toppen. Nu står vi foran det, og det er såmænd den gamle lodsstation. Lodseri er et gammelt hverv i Dragør, som man kan datere tilbage til 1684. I begyndelsen af 1800-tallet opførte man et egentlig lodshus på havnen, og huset blev forsynet med en kvist, hvorfra udsynet til havet var godt. Det markante tårn er fra 1912, mens det oprindelige tårn i dag kan ses som tagrytter på bygningen. Både hus

og lodstårn blev fredet i 1987 - huset har fungeret som Danmarks Lodsmuseum siden 2011.

DANMARKS LODSMUSEUM

Nu vi er her, så smutter vi ind på Lods-museet for at få lidt mere at vide om den maritime kulturarv ved Øresund. Det er ikke så lige til at passere Øresund, der har mange lavvandede grunde og snævre sejlrender. Det har været en farefuld rejse for den, der ikke kendte farvandene. Men det gjorde folk fra Dragør. Så fra gammel tid har lokale søfolk virket som lodser i Øresund. Dragør Lodseri blev grundlagt i 1684 af Christian V, og fra 1684-1984 har lodseriet beskæftiget 253 lodser.

Museet viser, hvordan lodserne arbejdede. Alle de udstillede genstandene er autentiske. Vi ser blandt andet lodsernes

6) Køkkenhaven på Amagermuseet tidlig forår, 7) Vær amagerbonde for en dag på Amagermuseet,

8) Diorama fra DR's julekalender "Tidsreisen" - Dragør museum, 9) Havnen i solopgang, 10) Lodsmuseet med lodsstationens høje tårn

11

12

13

14

15

opholdsstue, kontorer, kortrum med alle de gamle bøger, søkort og lodsboøger. Men der er også skiftende udstillinger. Og selvfølgelig også sjove og lærerige aktiviteter for børnene. Vi ser også det gamle køkken med inventar, soveværelser og bad, samt bådsmandenes opholdsrum med udgang til det høje lodstårn.

DRAGØR MUSEUM

Der er flere museer på havnen. Dragør Museum har til huse i et af de ældste huse, og her er der historieformidling for alle aldre. Man kan f.eks. fange sild som i middelalderen og navigere et handelsskib rundt på de store verdenshave. Det foregår på en formidlingsskærm. Man kan også beundre lokale maleres kunstværker og gå på opdagelse i de gamle skipperstuer – restaurerede inventarer fra nogle af byens ældste huse.

ET LYS PUNKT I EN MØRK TID

Ved kajen i Dragør Gl. Havn ligger Elisabeth K571, der i dag er museums-kutter.

Elisabeth K571 spillede sammen med andre kuttere en helt særlig rolle i oktober 1943. Denne måned deltog de nemlig i transporten af flygtninge fra det besatte Danmark til det neutrale Sverige. Ca. 700 jødiske flygtninge kom til Sverige fra Dragør. Elisabeths skipper, Einar Larsen, hjalp omkring 70 flygtninge over sundet, inden han selv var nødt til at flygte til Sverige i 1944. Dragør Museum overtog kutteren i 2003, fik den restaureret og førte tilbage til det udseende, den havde ved søsætningen i 1941. I dag er Elisabeth et af de få kendte tilbageværende skibe i Danmark, som deltog i transporten af flygtninge og en vigtig del af havnemiljøet i Dragør havn.

Alle de nye oplevelser gør indtryk, som skal fordøjes. Vi bruger det som undskyldning for at indtage frokosten her på havnen. Vi nyder atmosfæren i havnen, som stort set er uændret siden 1850. Men dens historie går endnu længere tilbage. Man antager, at det var hollandske bønder

i Store Magleby, der i 1500-tallet anlagde begyndelsen til en egentlig havn, som jo senere hen skulle blive endog meget drif-
tig. I dag er her blot nogle få fiskere og en lodsstation tilbage i havnen, hvor de deler plads med lystsejlerne.

HOLLÆNDERNE I DRAGØR

Og apropos hollænderne så har de sat deres store aftryk på Dragør og omegn. Det er uvist hvorfor, men i 1521 inviterede Christian II nederlandske familier til Amager, hvor de bosatte sig i Store Magleby. De fik ved ankomsten anvist hele sognet - undtagen Dragør - og fik bl.a. overdraget fuld brugs- og ejendomsret til såvel jord som gård. I de efterfølgende generationer udviklede de det specialiserede amagerbrug og forvandlede Amager til én stor køkkenhave. Man kan se mere om hollænderne i Dragør ved et besøg på Amagermuseet.

DRAGØR FORT

Tæt på vores bådplads ligger Dragør Fort,

11) Lækkerier på havnen, 12) Milepælen, 13) Lodstårnet, lods-museet og havnen, 14) Badstuevælen, 15) Dragør museum med de ikoniske stokroser

16

17

18

19

20

som påbegyndtes i 1910 for at hindre fjendtligt bombardement af København fra søsiden, beskytte minespæringer i Drogden-renden samt hindre en fjendtlig landgang på Amagers sydkyst. Fortet blev anlagt på en kunstig ø ca. 400 meter fra kysten umiddelbart syd for Dragør. Fortet havde en krigsbemanding på 380 soldater, som gjorde tjeneste under Første Verdenskrig. Det var armeret med i alt 14 kanoner, som hver onsdag blev prøveskudt. Forinden gik en trommeslager rundt i Dragørs gader og anmodede folk om at lukke vinduerne op på klem, så lufttrykket fra kanonerne ikke blæste dem ud.

Der er flere ledige pladser i lystbådehavnene, da vi kommer tilbage. Men snart kommer de – sejlerne. Først en. Så et par stykker. Og hen under aften nærmest i stimer. Dragør drager.

PÅ BYTUR

Det er trukket lidt ud med morgenens gøremål. Faktisk var det lidt svært at komme

ud af køjen. Men nu er vi i gang og på vej op mod selve byen for at kigge nærmere på stræder og pladser. Og selvfølgelig se om ikke en af de mange spændende specialbutikker og kunsthåndværkere har et godt tilbud.

Fra gamle havn går vi ad Kongevejen, der er den vigtigste handelsgade. Skulle man gå hen og blive brødflov, så kan det også klares her. På Kongevejen står en gammel milepæl med Christian VII's monogram. Den fortæller, at der, da den blev opstillet i 1789, var 1,5 mil til København.

En lille afstikker fra Kongevejen fører os til Badstuevælen, som har været byens lergrav, hvor beboerne hentede ler til de lerklinede huse.

Ikke langt herfra ligger Jens Eyberts Plads med sit maleriske torv. Skipper Jens Eybertsen levede fra 1756-1811. En af hans stuer med indbo er overført til Dragør Museum. Brønden midt på plad-

sen var langt op i 1700-tallet byens eneste offentlige brønd.

GADER OG STRÆDER

Når man studerer bykortet over Dragørs gamle bydel, ser man straks, at gaderne går øst-vest. Husene er sammenbygget i rækker, der også går øst-vest. Vinkelret gennem dette sirlige mønster går stræderne. Husene ligger tæt og gaderne og stræder er smalle. Der er ikke ruttet med pladsen, for jord var en mangelvare i Dragør.

Ved Strandstræde er der flere små smøger eller gænger, der går ned mod vandet. Oprindeligt er det trillebørstier, hvor man kunne komme ned til vandet med sit grej. For 200 år siden markerede gaden Strandlinien netop strandkanten, og det var ikke muligt at passere der.

Dragør drager, fik vi vist fortalt. Der er så meget mere at se på i denne historiske kulisser. Vi har set noget. Andet må vente. For vi vender tilbage. ■

16) Den gamle museumsgård på Amagermuseet, 17) Badstuevælen, 18) Nordgården på Amagermuseet i efteråret, 19) Handelsgade med restauranter, 20) Spændende smalle stræder i den gamle bydel.